

**Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

Кафедра філософії

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Актуальні проблеми методології наукових досліджень»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Затверджено на засіданні Вченої ради
протокол № 1 від 30 червня 2022 р.
(введено в дію наказом ректора
№ 164 від 30.08.2022)

Ректор

Анатолій Гетьман

Харків 2022

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми методології наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 25 с.

Розробники:

Данильян Олег Геннадійович, доктор філософських наук, професор
Дзьобань Олександр Петрович, доктор філософських наук, професор

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 17 від 21 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – Данильян Олег Геннадійович, доктор філософських наук, професор

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці).....	9
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	9
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни.....	12
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять.....	12
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.....	12
4.3. Освітні технології та методи навчання.....	13
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.....	14
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	16
 Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни	 20
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей.....	23
Додаток 3. Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання та предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни.....	25

1. Вступ

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – формування загальних уявлень про теоретико-методологічні основи науково-дослідницької діяльності, правила виконання науково-дослідної діяльності, отримання навичок володіння методами оформлення та порядком представлення результатів різних дослідницьких робіт та використання цих навичок у професійній діяльності.

Завдання:

- сформувати системні знання щодо головних проблем та ідей сучасної гносеології й епістемології, шляхів наукового пізнання світу, функціонування наукового знання у сучасному інформаційному суспільстві, особливостей взаємозв'язку науки й освіти з сучасними соціальними і правовими проблемами;
- привити стійкі знання щодо наукової термінології й основних методів та принципів наукових досліджень; ознайомити з теоретико-методологічними, методичними та організаційними аспектами здійснення науково-дослідницької діяльності;
- сформувати вміння аналізувати та розв'язувати практичні завдання, пов'язані із застосуванням конкретних методів і технологій дослідження соціально-правових систем і процесів, з оформленням і презентацією результатів наукових досліджень;
- сформувати вміння й навички застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у наукових дослідженнях, визначення перспективних напрямків наукових досліджень у предметній сфері професійної діяльності;
- сформувати вміння адаптувати сучасні досягнення науки і наукомістких технологій до науково-дослідного процесу, роботи з науковими текстами.

1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми: обов'язкова.

1.3. Пререквізити: – Філософія, Логіка, Теорія права, Соціально-політичні студії, Студії з юридичної аргументації.

1.4. Кореквізити: Право Європейського Союзу та його система, Європейське приватне міжнародне право.

1.5. Постреквізити: Міжнародне право інтелектуальної власності.

1.6. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

ПК – 1. Здатність до осмислення, аналізування та синтезування явищ навколишньої дійсності.

ПК – 2. Навички здійснювати наукове дослідження на сучасному інформаційно-технологічному рівні.

ПК – 3. Здатність самостійно планувати й наукове досліджень й інтерпретувати його результати.

ПК – 4. Здатність знаходити й обробляти інформацію відповідно до мети дослідження.

ПК – 5. Здатність застосовувати наявні наукові доробки для висування наукових гіпотез.

ПК – 6. Здатність адаптовувати й використовувати закордонні наукові результати.

ПК – 7. Здатність приймати участь у розробці науково-дослідницький програм.

ПК – 8. Здатність застосовувати знання й навички виконання наукових досліджень у практичній діяльності.

ПК – 9. Здатність пристосовуватися до динамічних змін у регламентації й регулюванні сфери наукових досліджень.

ПК – 10. Уміння обґрунтовувати методологію власного наукового дослідження, його актуальність, мету і завдання в контексті кореляції з іншими галузями науки.

ПК – 11. Уміння презентувати результати наукових досліджень у вигляді наукових публікацій на вітчизняних і міжнародних наукометричних платформах.

ПК – 12. Здатність послідовно реалізовувати основні форми наукового дослідження, здійснювати перехід від емпіричного до теоретичного рівня наукового пізнання.

ПК – 13. Здатність до критичного оцінювання наукової проблеми і наукового завдання.

ПК – 14. Уміння збирати, селектувати, опрацьовувати та аналізувати друковані й електронні наукові джерела.

ПК – 15. Здатність до пошуку та аналізу інформації для наукового дослідження у конкретній галузі науки.

ПК – 16. Здатність до наукового моделювання і перевірки адекватності моделей оригіналам.

ПК – 17. Здатність формулювання мети власного наукового дослідження відповідно до знання ключових аспектів досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, наукових шкіл у галузі дослідження.

ПК – 18. Уміння формулювати обґрунтовувати та презентувати висновки, пропозиції й рекомендації з власного наукового дослідження.

ПК – 19. Здатність здійснювати критичний аналіз наукових текстів.

ПК – 20. Здатність до діалогічної комунікації й аргументування під час наукових дискусій, переговорів, публічних виступів на дискусійних заходах.

ПК – 21. Здатність до фіксації результатів наукового дослідження, написання статті у фахове наукове видання.

ПК – 22. Знання методологічних принципів та основ методології наукового дослідження.

Експлікація загальних і спеціальних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1).

1.7. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти:

РН НД – 1.1. Аналізувати та застосовувати на практиці принципи наукової етики.

РН НД – 1.2. Здійснювати процедуру встановлення інформаційної цінності джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.

РН НД – 1.3. Усвідомлювати специфічність системи функціонування наукової спільноти, регулювання взаємин між її членами, а також між наукою, суспільством і державою.

РН НД – 1.4. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.

РН НД – 2.1. Формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.

РН НД – 2.2. Збирати, обробляти та аналізувати теоретичні та прикладні дослідження провідних зарубіжних вчених; формулювати мету власного наукового дослідження.

РН НД – 2.3. Брати участь у формуванні команди дослідників та експертної групи для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій).

РН НД – 2.4. Формулювати з нових дослідницьких позицій загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, національної та світової культури.

РН НД – 2.5. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.

РН НД – 2.6. Застосовувати нові цілісні знання у власних наукових дослідженнях та у професійній практиці.

РН НД – 2.7. Використовувати наукометричні бази даних для підвищення ефективності наукової діяльності та оцінювання наукової активності.

РН НД – 2.8. Здійснювати професійну презентацію результатів своїх досліджень у вигляді наукових публікацій та на міжнародних наукових дискусійних заходах.

РН НД – 2.9. Застосовувати у повсякденній науково-дослідній діяльності принципи академічної доброчесності.

РН НД – 2.10. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, зборі, аналізі, обробці, обміні інформацією.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2)

1.8. Модулі програми навчальної дисципліни.

Модуль 1. Світоглядно-філософські проблеми науки.

Модуль 2. Методологія та основи організації наукових досліджень.

Програма навчальної дисципліни – сукупність модулів, їх певна послідовність, що сприяє оволодінню певними компетентностями, необхідними для досягнення конкретних результатів навчання. Кожен модуль має певну логічну завершеність стосовно необхідних результатів освоєння освітньо-професійної програми в цілому. У межах модуля теми не визначаються.

Модульний принцип побудови програми навчальної дисципліни забезпечує гнучкість змісту навчальної дисципліни, що відбивається в можливості його диференціації та інтеграції. Безперервність змістовного і логічного переходу між модулями програми навчальної дисципліни, а також збільшення нового знання стають можливими завдяки застосуванню принципу «дидактичної спіралі».

Кількість навчальних одиниць (дидактичний обсяг) змісту навчальної дисципліни має відповідати структурі навчальної дисципліни та реальному навчальному часу студентів.

Дидактичний обсяг навчальної дисципліни визначає розробник експертним способом з орієнтацією на предметну сферу навчальної дисципліни, а також на компетентності та результати навчання.

Кількісно-якісні показники реалізації програми навчальної дисципліни в межах дидактичної структури визначаються у таксономії навчальної дисципліни.

Експлікація модулів компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 4,0 Кількість модулів: 2 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: 4	Рівень освіти – другий (магістерський) Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини» Спеціальність – 293 «Міжнародне право»	Модуль 1 Лекції: 8 Практичні заняття: 4 Самостійна робота: 40 Модуль 2 Лекції: 10 Практичні заняття: 16 Самостійна робота: 42 Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Світоглядно-філософські проблеми науки

Багатовимірність науки. Наука як соціокультурний феномен. Наука як особлива форма цілеспрямованої людської діяльності. Наука як специфічний тип знання. Класифікація знань. Критерії наукового знання. Вимоги до суб'єкта наукового пізнання. Наука як особливий вид діяльності. Структура наукової діяльності: мета, предмет, засоби. Основні фактори, які сприяють перетворенню науки у найважливіший спосіб пізнавальної діяльності. Наука як особливий соціальний інститут. Специфічність системи функціонування наукової спільноти, регулювання взаємин між її членами, а також між наукою, суспільством і державою. Сучасна наука як складна мережа взаємодіючих колективів, організацій та установ.

Загальні закономірності розвитку науки. Класифікація наук. Принципи науки. Альтернативи для суб'єкта наукової діяльності. Основні принципи наукової діяльності (принципи наукового пізнання). Суттєві ознаки науки. Функції науки: світоглядна, методологічна, гносеологічна, техніко-технологічна, соціальної пам'яті, нормативна, креативна, комунікативна, аксіологічна, прогностична. Соціальні функції науки. Загальні закономірності розвитку науки. Класифікація наук. Відмінності між

природничими й гуманітарними науками. Місце правознавства у системі наук. Загальнонаукові функції правової науки. Спеціально-юридичні функції правової науки.

Історичні етапи становлення й розвитку науки. Основні теоретичні моделі розвитку науки. Модель науки як кумулятивного, поступального, прогресивного процесу (Огюст Конт, Герберт Спенсер). Модель науки як процесу розвитку, що здійснюється шляхом наукових революцій (Томас Кун, Імре Лакатос). Модель науки як сукупності індивідуальних, окремих ситуацій (так званих «кейс-стаді») (Ральф Телнер). Погляди на проблему виникнення науки, часу й місця її виникнення. Переднаука. Етапи розвитку науки: класичний, неklasичний, постнеklasичний.

Сутність та особливості наукових революцій. Поняття наукової революції. Сутнісні підстави наукових революцій Найголовніші особливості наукової революції. Типи наукових революцій: глобальна, комплексна, приватна, науково-технічна. Перша наукова революція (XVII-XVIII ст.). Друга наукова революція (кінець XIX – початок XX ст.). Третя наукова революція (початок XX ст. – середина XX ст.). Четверта наукова революція (остання третина XX ст.). Характерні риси та особливості наукових революцій.

Модуль 2. Методологія та основи організації наукових досліджень

Рівні наукового пізнання. Новітні наукові напрямки: загальна характеристика. Емпіричний рівень наукових досліджень. Характерні ознаки емпіричного рівня пізнання. Характеристика знання, отриманого на емпіричному рівні. Теоретичний рівень наукового пізнання як вищий ступінь дослідження об'єктивної дійсності. Переважання раціонального компонента пізнання. Взаємозв'язок і взаємообумовленість теоретичного й емпіричного рівнів наукового пізнання. Метатеоретичний рівень наукового пізнання як сукупність філософських установок, соціокультурних підстав наукового дослідження, зразків та імперативів наукового пізнання.

Класифікація методів наукового пізнання. Філософський метод. Поняття «метод», «методика», «методологія». Особливості методу як пізнавального інструменту. Основні ознаки наукового методу. Вимоги до наукового методу. Класифікація методів наукового пізнання та її критерії. Метод сходження від абстрактного до конкретного як логічний стрижень процесу наукового пізнання. Філософський рівень методології. Система критеріїв та оцінок наукової діяльності та її результатів.

Загальнонауковий та спеціально-юридичний рівні методології. Методи емпіричного дослідження: спостереження, експеримент, описання, порівняння. Вимоги до емпіричних методів. Особливості застосування емпіричної методології у міжнародно-правових дослідженнях. Основні загальнологічні методи та особливості їх застосування у дослідженні правової реальності та сфери міжнародних відносин. Евристичні методи. Взаємодоповнюваність методів наукових досліджень. Міждисциплінарні методи наукових досліджень.

Верифікація та презентація результатів наукових досліджень. Науковий текст як спосіб подання наукової інформації. Тексти-констатації й тексти-міркування. Первинні й вторинні наукові тексти. Основні особливості наукового тексту. Методи роботи з науковими текстами: анотування, реферування, складання тез, конспектування, складання великих інформаційних баз, логічне моделювання. Функції наукового тексту. Поняття публікації. Функції наукових публікацій. Електронні наукові видання. Значення друкованих публікацій. Державна регламентація видавничої продукції, термінів та визначень основних видів видань.

Наукометрія та цитованість науковця. Плагіат та відповідальність за нього. Наукометрія як дослідження науки кількісними методами. Наукометричні бази даних. Показники наукометричних баз як умовний стандарт оцінювання ефективності роботи та аналізу наукової активності та продуктивності роботи науковця. Індекс цитування (кількість цитувань). Індекс Хірша (h-індекс). Імпакт-фактор. Поняття плагіату та відповідальності

за нього. Види плагіату. Сутність та розмежування понять «фабрикація», «фальсифікація», «піратство». Академічний плагіат. Самоплагіат.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.

- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид поза аудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи студент має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи студентів є: доопрацювання матеріалів лекцій; робота в інформаційних мережах; наукове повідомлення з вузькоспеціальною проблематикою; підготовка тематичних презентацій; підготовка та публікація наукових статей, тез тощо; розробка схем, таблиць з тем початкової дисципліни; анотування наукових статей і монографій; здійснення критичного аналізу наукових публікацій.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні додаткової навчальної, наукової літератури, ознайомленні із нормативно-правовими актами, які регламентують науково-дослідницьку сферу.

Самостійна робота призначена для поглиблення знань студентів із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися в науковій бібліотеці Університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу студента до потрібних дидактичних засобів.

Формами самостійної роботи студентів є:

- письмове виконання домашніх завдань;
- засвоєння теоретичного матеріалу за темами практичних занять;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- розробка кейсів;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфолію навчального курсу та його презентація;
- написання рефератів, доповідей та їх презентація;
- підготовка та опублікування наукових статей, тез доповідей;
- участь у студентських науково-практичних конференціях;
- складання бібліографії за відповідною темою;
- інші форми роботи.

Вибір здобувачем видів самостійної роботи здійснюється за його власними інтересами та узгоджується з викладачем, який забезпечує організацію, контроль та оцінку якості виконання відповідної роботи.

4.3. Освітні технології та методи навчання

Освітні технології: ігрові технології, інтерактивні технології, технологія проблемного навчання, технологія інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей, аудіо-візуальні технології, технологія рівневої диференціації навчання на основі обов'язкових результатів, технологія колективного способу навчання, технологія групової діяльності, технологія

групових творчих вправ, інтегральна технологія навчання, технологія сугестивного навчання, технологія розвитку критичного мислення, технологія навчання як дослідження, технологія формування творчої особистості.

Методи навчання: проблемно-пошукові методи, метод проектного навчання, ділові ігри, методи колективної розумової діяльності, метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, метод дискусії.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки здобувача. У ході практичного заняття здобувач може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквіумів.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль					Підсумкова оцінка знань (залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Самостійна робота здобувача вищої освіти	
ПЗ	Тест/контрольна робота/колоквіум	ПЗ	Тест/контрольна робота/колоквіум		
max 24	max 12	max 30	max 14	max 20	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестування/контрольна робота/колоквіум	Max 14/12	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи здобувача вищої освіти	Max 20	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні і практичні висновки.
	15	Основні питання висвітлено поверхнево, висновки не мають самостійного характеру.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок, немає висновків, студент слабо володіє матеріалом роботи.
Залік	Max 100	Відмінне володіння матеріалом із дисципліни.
	Min 60	Достатнє засвоєння матеріалу з дисципліни.

4.5. *Навчально-методичне та інформаційне забезпечення
навчальної дисципліни*

Нормативно-правові акти

1. Деякі питання реалізації статті 54 Закону України «Про вищу освіту»: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. № 656. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/656-2015-%D0%BF#Text>.
2. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види, терміни та визначення. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
3. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 42 с.
4. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2015-06-22]. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с.
5. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
6. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.
7. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: Наказ МОН України від 14.01.2016 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text>.
8. Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#n8>.
9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
10. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
11. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
12. Про Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) : лист МОН України від 15.08.2018 р. № 1/11-8681. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiva/instruktsiya/1-11-8681-vid15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>.
13. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.): лист МОН України від 23.10.2018 р. № 1/9-650. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyvuseriv.pdf>.

Література

Основна література

1. Вітакультурна методологія: антологія: колективна монографія / [А. В. Фурман та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 979 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: Право, 2017. 448 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. 488 с.
4. Корець М. С. Методологія наукового дослідження: навчальний посібник. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 145 с.
5. Методологія і психологія гуманітарного пізнання: колективна монографія / [А. В. Фурман та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 997 с.

Додаткова література

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: колективна монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Віртуальність у соціальному середовищі: просторовий модус. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія*. 2021. № 1 (48). С. 34-50.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформатизація як атрибут інформаційного суспільства: від ретроспекції до сучасної рефлексії. *Інформація і право*. 2022. № 1 (40). С. 9-20.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційна картина світу в контексті перспектив сучасної науки й культури. *Інформація і право*. 2013. № 1 (7). С. 21–28.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційна картина світу як соціокультурна реальність. *Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць*. 2013. Вип. 70 (№ 3). С. 573–578.
6. Дзьобань О. П., Данильян О. Г. Віртуальна реальність і кіберпростір як атрибути сучасного суспільства. *Інформація і право*. 2020. № 4 (35). С. 9-21.
7. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методи правового дослідження. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.* Харків: Право, 2017. Т. 2: Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін. С. 456-459.
8. Дзьобань О. П., Жданенко С. Б. Інформаційна революція: соціоантропологічні та світоглядні трансформації. *Інформація і право*. 2021. № 4 (39). С. 22-34.

9. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Герменевтичний метод у сучасних цивілістичних дослідженнях: до питання про доцільність застосування. *Інформація і право*. 2017. № 2 (21). С. 5–12.
10. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Догматичний напрям методології формування сучасної національної доктрини приватного права. *Право України*. 2019. № 1. С. 42-57.
11. Дзьобань О. П., Яроцький В. Л. Соціологічний та аксіологічний напрямки сучасних правових досліджень. *Інформація і право*. Київ, 2018. № 1 (24). С. 5-13.
12. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т. 1. 472 с.
13. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. 436 с.
14. Малигіна В. Д., Холодова О. Ю., Акімова Л. М. Методологія наукових досліджень: монографія. Рівне: НУВГП, 2016. 247 с.
15. Пашутін В. В. Симулякри в праві: запрошення до дискусії. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. Вип. 1 (66). С. 25-32.
16. Семенюк Е. П., Мельник В. П. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. 3-тє вид., випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
17. Семків Т. Впровадження інституту перевірок на доброчесність в законодавство України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 2. С. 11-16.
18. Систематизація документів та організація каталогів і картотек освітянських бібліотек за таблицями Універсальної десятикової класифікації / уклад. Лобановська І. Г. Київ: Ліра-К, 2019. 105 с.
19. Сорокіна Н. Г., Артюхова А. Є., Дегтярьова І. О. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
20. Соціокультурні передумови трансформації методології науки: монографія / С. В. Вільчинська та ін.; відп. ред. М. Ю. Савельєва, Т. Д. Суходуб. Київ: ЦГО НАН України: Четверта хвиля, 2020. 214 с.
21. Терешкун О. Гуманітарно-наукові парадигми техніки: монографія. Івано-Франківськ: Кушнір Г. М. [вид.], 2016. 354 с.
22. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова та ін.; за ред. І. С. Добронравової. Київ: Київський університет, 2018. 255 с.
23. Філософські проблеми наукового пізнання: навчально-методичний посібник для здобувачів освітньо-наукового рівня вищої освіти / П. В. Квіткін, О. П. Дзьобань, О. Ю. Панфілов, Р. В. Гула та ін. Харків: ХНУПС, 2021. 228 с.
24. Bytiak Y. P., Danilyan O. G., Dzeban A. P., Kalynovskyi Y. Yu., Finin H. I. Cyberspace and virtual reality as characteristics of the information society. *Revista Inclusiones*. 2021. Vol. 8. № 1. P. 332-349.

25. Bytiak, Y., Danilyan, O., Dzeban, A., Kalinovsky, Y., Chalapko, V. Information society: the interaction of tradition and innovation in communicative processes. *Amazonia Investiga*. 2020. Volume 9. Issue 27. P. 217-226.

26. Danilyan O., Dzeban O., Kalynovskyi Y. Social instability as a global trend of the modern world. *Cogito*. 2022. Vol. XIV. Iss. 3. P. 141-161.

27. Getman A. P., Danilyan O. G., Dzeban A. P., Kalynovskyi Yu. Yu. Modern ontology: reflection on the continuity of cyberspace and virtual reality. *Revista de Filosofia*. 2022-3 (Sep-Dic). Vol. 39. № 102. P. 78-94.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт Національної академії правових наук України. URL: <http://www.aprnu.kharkiv.org/>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.

Офіційний веб-сайт інституту філософії імені Г.С. Сковороди. URL: <http://www.filosof.com.ua/>.

СЕНМК

Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри філософії. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/120-kafedra-filosofii.html>.

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК 1. Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу.	ПК – 1. Здатність до осмислення, аналізування та синтезування явищ навколишньої дійсності. ПК – 2. Навички здійснювати наукове дослідження на сучасному інформаційно-технологічному рівні.
ЗК 2. Здатність виявляти й вирішувати проблеми, що виникають у професійній сфері, формулювати і ставити питання для подальшого їх вирішення.	ПК – 3. Здатність самостійно планувати й наукове досліджень й інтерпретувати його результати.
ЗК 4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ПК – 4. Здатність знаходити й обробляти інформацію відповідно до мети дослідження. ПК – 5. Здатність застосовувати наявні наукові доробки для висування наукових гіпотез.
ЗК 7. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.	ПК – 6. Здатність адаптовувати й використовувати закордонні наукові результати. ПК – 7. Здатність приймати участь у розробці науково-дослідницький програм.
ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями з високим ступенем автономії.	ПК – 8. Здатність застосовувати знання й навички виконання наукових досліджень у практичній діяльності.
ЗК 9. Здатність до вирішення проблем інноваційного характеру та до пошуку альтернативних рішень у професійній діяльності.	ПК – 9. Здатність пристосовуватися до динамічних змін у регламентації й регулюванні сфери наукових досліджень. ПК – 10. Уміння обґрунтовувати методологію власного наукового дослідження, його актуальність, мету і завдання в контексті кореляції з іншими галузями науки.
ЗК 10. Уміння працювати (збирати, отримувати, систематизувати та синтезувати) з різноманітною інформацією, та великими обсягами інформації з різних джерел, аналізувати та критично-конструктивно її оцінювати з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних відносин.	ПК – 11. Уміння презентувати результати наукових досліджень у вигляді наукових публікацій на вітчизняних і міжнародних наукометричних платформах. ПК – 12. Здатність послідовно реалізовувати основні форми наукового дослідження, здійснювати перехід від емпіричного до теоретичного рівня наукового пізнання.
ЗК 11. Здатність використовувати новітні інформаційні та комунікативні технології у професійних цілях.	ПК – 13. Здатність до критичного оцінювання наукової проблеми і наукового завдання. ПК – 14. Уміння збирати, селектувати,

	<p>опрацьовувати та аналізувати друковані й електронні наукові джерела.</p> <p>ПК – 15. Здатність до пошуку та аналізу інформації для наукового дослідження у конкретній галузі науки.</p> <p>ПК – 16. Здатність до наукового моделювання і перевірки адекватності моделей оригіналам.</p>
<p>ЗК 12. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.</p>	<p>ПК – 17. Здатність формулювання мети власного наукового дослідження відповідно до знання ключових аспектів досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, наукових шкіл у галузі дослідження.</p> <p>ПК – 18. Уміння формулювати обґрунтовувати та презентувати висновки, пропозиції й рекомендації з власного наукового дослідження.</p>
<p>ЗК 15. Здатність розуміти специфіку предметної сфери і професійної діяльності, приймати обґрунтовані, виважені рішення та усвідомлювати їх етичні наслідки.</p>	<p>ПК – 19. Здатність здійснювати критичний аналіз наукових текстів.</p> <p>ПК – 20. Здатність до діалогічної комунікації й аргументування під час наукових дискусій, переговорів, публічних виступів на дискусійних заходах.</p> <p>ПК – 21. Здатність до фіксації результатів наукового дослідження, написання статті у фахове наукове видання.</p> <p>ПК – 22. Знання методологічних принципів та основ методології наукового дослідження.</p>
<p>СК – спеціальні компетентності (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)</p>	
<p>СК 1 Здатність критично осмислювати проблеми та закономірності функціонування і розвитку міжнародних відносин, визначати тенденції розвитку світової політики, оцінювати вплив глобальних політичних процесів на національні правові, політичні та економічні системи.</p>	<p>ПК – 1. Здатність до осмислення, аналізування та синтезування явищ навколишньої дійсності.</p> <p>ПК – 8. Здатність застосовувати знання й навички виконання наукових досліджень у практичній діяльності.</p>
<p>СК 4. Здатність комплексно використовувати вузькоспеціалізовані знання у конкретних сферах регулювання міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, європейського права для вирішення прикладних завдань.</p>	<p>ПК – 8. Здатність застосовувати знання й навички виконання наукових досліджень у практичній діяльності.</p> <p>ПК – 9. Здатність пристосовуватися до динамічних змін у регламентації й регулюванні сфери наукових досліджень.</p> <p>ПК – 12. Здатність послідовно реалізовувати основні форми наукового дослідження, здійснювати перехід від емпіричного до теоретичного рівня наукового пізнання.</p>
<p>СК 12. Здатність здійснювати дослідження та/або запроваджувати інновації у різних галузях та інститутах міжнародного публічного права, міжнародного</p>	<p>ПК – 2. Навички здійснювати наукове дослідження на сучасному інформаційно-технологічному рівні.</p> <p>ПК – 5. Здатність застосовувати наявні</p>

<p>приватного права, права ЄС.</p>	<p>наукові доробки для висування наукових гіпотез. ПК – 12. Здатність послідовно реалізовувати основні форми наукового дослідження, здійснювати перехід від емпіричного до теоретичного рівня наукового пізнання.</p>
<p>СК 14. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці міжнародно-правових явищ та міжнародних відносин з використанням юридичного інструментарію.</p>	<p>ПК – 16. Здатність до наукового моделювання і перевірки адекватності моделей оригіналам. ПК – 18. Уміння формулювати обґрунтовувати та презентувати висновки, пропозиції й рекомендації з власного наукового дослідження.</p>
<p>СК 16. Здатність працювати з міжнародною документацією (договорами, актами міжнародних організацій та органів, тощо), визначати їх правову природу, складати проекти й супровідну документацію українською й іноземними мовами.</p>	<p>ПК – 4. Здатність знаходити й обробляти інформацію відповідно до мети дослідження. ПК – 6. Здатність адаптовувати й використовувати закордонні наукові результати. ПК – 14. Уміння збирати, селектувати, опрацьовувати та аналізувати друковані й електронні наукові джерела. ПК – 15. Здатність до пошуку та аналізу інформації для наукового дослідження у конкретній галузі науки.</p>
<p>СК 18. Здатність прогнозувати тенденції розвитку міжнародного права (публічного/приватного), права Європейського Союзу та їх вплив на розвиток національних правових систем.</p>	<p>ПК – 5. Здатність застосовувати наявні наукові доробки для висування наукових гіпотез. ПК – 13. Здатність до критичного оцінювання наукової проблеми і наукового завдання.</p>
<p>СК 19. Здатність до самонавчання, отримання освіти впродовж життя, удосконалення й підвищення рівня власної кваліфікації.</p>	<p>ПК – 13. Здатність до критичного оцінювання наукової проблеми і наукового завдання. ПК – 15. Здатність до пошуку та аналізу інформації для наукового дослідження у конкретній галузі науки. ПК – 18. Уміння формулювати обґрунтовувати та презентувати висновки, пропозиції й рекомендації з власного наукового дослідження.</p>
<p>СК 21. Здатність ефективно комунікувати у міжнародному, мультикультурному середовищі з використанням знань у сфері міжнародного права, європейського права й міжнародних відносин.</p>	<p>ПК – 13. Здатність до критичного оцінювання наукової проблеми і наукового завдання. ПК – 20. Здатність до діалогічної комунікації й аргументування під час наукових дискусій, переговорів, публічних виступів на дискусійних заходах.</p>

**Карта результатів навчання здобувача вищої освіти,
сформульованих у термінах компетентностей**

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
ПРН – результати навчання за спеціальністю /спеціалізацією		Результати навчання з навчальної дисципліни
ПРН 2. Продувати нові ідеї для розв'язання практичних завдань зі сфери професійної юридичної діяльності.	№ 1 № 2	РН НД – 1.4. Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань. РН НД – 2.5. Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.
ПРН 4. Розуміти міжнародно-правову ситуацію, прогнозувати її розвиток, фахово і критично оцінювати події та явища зі сфери міжнародних відносин та світової політики, використовуючи юридичний інструментарій.	№ 2	РН НД – 2.4. Формулювати з нових дослідницьких позицій загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, національної та світової культури.
ПРН 7. Приймати обгрунтовані рішення на основі отриманих знань з міжнародного публічного, приватного права та права ЄС та усвідомлювати їхні наслідки для різних суб'єктів національного і міжнародного права.	№ 2	РН НД – 2.1. Формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері. РН НД – 2.6. Застосовувати нові цілісні знання у власних наукових дослідженнях та у професійній практиці.
ПРН 11. Демонструвати навички спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, інших галузей знань та видів діяльності, а також здатність працювати в міжнародному, міжкультурному середовищі; організувати і вести переговори.	№ 1 № 2	РН НД – 1.1. Аналізувати та застосовувати на практиці принципи наукової етики. РН НД – 2.3. Брати участь у формуванні команди дослідників та експертної групи для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій). РН НД – 2.9. Застосовувати у повсякденній науково-дослідній діяльності принципи академічної доброчесності.

		РН НД – 2.10. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, зборі, аналізі, обробці, обміні інформацією.
ПРН. 14. Демонструвати вміння доносити власні знання, висновки та аргументи до фахівців і нефахівців.	№ 1 № 2	РН НД – 1.2. Здійснювати процедуру встановлення інформаційної цінності джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами. РН НД – 1.3. Усвідомлювати специфічність системи функціонування наукової спільноти, регулювання взаємин між її членами, а також між наукою, суспільством і державою. РН НД – 2.7. Використовувати наукометричні бази даних для підвищення ефективності наукової діяльності та оцінювання наукової активності. РН НД – 2.8. Здійснювати професійну презентацію результатів своїх досліджень у вигляді наукових публікацій та на міжнародних наукових дискусійних заходах.
ПРН 17. Проводити дослідження з міжнародно-правової тематики, застосовуючи першоджерела й прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки й презентувати результати дослідження.	№ 2	РН НД – 2.2. Збирати, обробляти та аналізувати теоретичні та прикладні дослідження провідних зарубіжних вчених; формулювати мету власного наукового дослідження. РН НД – 2.4. Формулювати з нових дослідницьких позицій загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, національної та світової культури.

Додаток 3

Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання та предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни

Результати навчання за навчальною дисципліною / модулями	ПК 1	ПК 2	ПК 3	ПК 4	ПК 5	ПК 6	ПК 7	ПК 8	ПК 9	ПК 10	ПК 11	ПК 12	ПК 13	ПК 14	ПК 15	ПК 16	ПК 17	ПК 18	ПК 19	ПК 20	ПК 21	ПК 22	
Модуль 1																							
РН НД 1.1.	•	•															•						
РН НД 1.2.		•	•								•												
РН НД 1.3.		•			•														•				
РН НД 1.4.				•																			
Модуль 2																							
РН НД 2.1.						•						•	•										
РН НД 2.2.							•							•							•		
РН НД 2.3.														•									
РН НД 2.4.											•		•										
РН НД 2.5.					•									•									
РН НД 2.6.								•							•								
РН НД 2.7.																•						•	
РН НД 2.8.									•								•						
РН НД 2.9.										•								•					
РН НД 2.10.																			•				•